

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER

FULLETEN

EFSANE

SBD NOTLARI

SB.5.1.1

GRUPLAR VE ROLLERİMİZ

● Konu Özetleri

● SBD Bilgi

● Kavram Kartları

● Kazanım Odaklı

HAZIRLAYAN

Muammer ASLAN

GRUPLAR VE ROLLERİMİZ – GRUP NEDİR?

5. SINIF

1. ÖĞRENME ALANI · BİRLİKTE YAŞAMAK

5.1.1 GRUPLAR VE ROLLERİMİZ

Öğrenme çıktısı: Dâhil olduğunuz gruplar ve bu gruplardaki rolleriniz arasındaki ilişkileri **çözümleyebileceksiniz**.
Anahtar kavramlar: **grup, rol, hak, sorumluluk**.

Toplum içinde **ortak hedef ve değerleri** olan insanlar **grupları** meydana getirir. Aile, akrabalar, arkadaşlar ve okul toplumdaki gruplara birer örnektir. Toplum, gruplar arasındaki **uyum** ve grupların **birbirine desteği** ile varlığını sürdürür. Gruptaki üyeler tecrübe, beceri ve farklı bakış açılarıyla gruba **değer katar**; diğer üyelerin gelişimine de katkıda bulunur.

07.00 · Aile – kahvaltı sofrası

07.45 · Okul servisi arkadaşları

08.30 · Sınıf ve okul grubu

16.00 · Arkadaş grubu – oyun

Görsel 1.1 – Taylan'ın günü: Kitaptaki Taylan'ın bir günü: sabah **ailesiyle** kahvaltı, serviste **servis arkadaşları**, okulda **sınıf arkadaşları ve öğretmenleri**, akşam parkta **arkadaş grubu**. Taylan gün içinde **birden çok gruba** girer; her grupta farklı bir rolü vardır.

GRUP	ÜYELERİ	ORTAK AMAÇ / DEĞER
Aile	Anne, baba, çocuklar	Birlikte yaşamak, sevgi ve güven içinde büyümek
Akraba	Dede, babaanne, anneanne, amca, hala, teyze, dayı, kuzenler	Bayramlarda, özel günlerde bir arada olmak; birbirine destek olmak
Arkadaş	Yaşıtlarımız, oyun ve okul arkadaşlarımız	Oyun oynamak, ders çalışmak, sanat-spor etkinliklerine katılmak
Komşu	Konutları yakın olan insanlar	İyi ve kötü günde birbirine destek olmak, ziyaretleşmek
Okul	Öğrenciler, öğretmenler, idareciler, kulüpler	Eğitim-öğretim görmek, birlikte öğrenmek
Sosyal sorumluluk	Gönüllüler	Yaşam koşullarını iyileştirmek, doğayı korumak, yardımlaşmak

YAZILI RADARI

- **Yazılıda nasıl sorulur?** "Aşağıdakilerden hangisi bir **grup** değildir?" → Grup için **ortak amaç** ve **birden fazla üye** gerekir; otobüs durağında bekleyen kişiler grup **değildir**.
- Açık uçlu: "Dâhil olduğunuz üç grubu ve bu gruplardaki rollerinizi yazınız." → aile-çocuk, okul-öğrenci, takım-kaleci gibi **grup-rol** eşleştirmesi bekler.

KAVRAMLAR

Grup: Ortak amaç ve değerleri olan insanların oluşturduğu topluluk.

Toplum: Aynı yerde yaşayan, ortak kurallara bağlı insan topluluğu.

Ortak hedef: Bir grubun üyelerinin birlikte ulaşmak istediği amaç.

Tecrübe: Deneyim; yaşayarak edinilen bilgi.

Rol: Bir grupta üstlendiğimiz görev ve bize düşen davranış biçimi.

Uyum: Bir arada düzenli ve anlaşarak yaşama.

Değer: Bir toplumun önemli saydığı inanç ve ilkeler.

Beceri: Bir işi iyi yapabilme yeteneği.

5.1.1 DÂHİL OLDUĞUMUZ GRUPLAR VE ROLLERİMİZ

Dâhil olduğumuz gruplarda birtakım **rollere** sahip oluruz: aile içinde **çocuk**, okulda **öğrenci**, sınıfta **sınıf başkanı**, hentbol takımında **kaleci**... Birden çok grupta yer aldığımız için **aynı anda birden fazla role** sahip oluruz. Rollerimize göre çeşitli **haklar** elde eder ve **sorumluluklar** üstleniriz.

Görsel 1.2 · Aile grubu

5.1.1 AİLE GRUBU

İçinde yer aldığımız **ilk grup ailedir**. Toplumun temelini oluşturan aile grubu **anne, baba ve çocuk**tan oluşur.

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Çocuk / kardeş	Sağlıklı barınma, beslenme, sevgi ve güven; kararlar alınırken duygu ve düşüncelerimizi özgürce ifade etmek	Ev işlerinde anne ve babamıza yardım etmek ; aile büyüklerine saygı; kardeşlerimizle paylaşmak

5.1.1 AKRABALIK GRUBU

Hayatımızdaki önemli gruplardan birini **akrabalarımız** oluşturur: dede, babaanne, anneanne, amca, hala, teyze, dayı ve kuzenlerimiz.

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Torun / yeğen / kuzen	Sevilmek, bayram ve özel günlerde bir arada olmak, büyüklerimizin tecrübesinden yararlanmak	Büyüklerimizi ziyaret etmek, hasta olduklarında ilgilenmek, kuzenlerimizle iyi geçinmek

Akrabalık grubu – dede ve torun

Arkadaşlık grubu

5.1.1 ARKADAŞLIK GRUBU

Toplumsal hayatımızı oluşturan diğer bir grup da **arkadaş grubudur**. Arkadaşlarımızla oyun oynar, ders çalışır, sanat ve spor etkinliklerine katılırız; böylece **nitelikli ve eğlenceli** vakit geçiririz.

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Oyun arkadaşı / takım arkadaşı	Oyuna katılmak, fikrimizi söylemek, saygı görmek	Oyun oynarken kurallara uymak , başkalarının haklarına saygılı olmak , sırasını beklemek

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** "Aile içindeki rolünüzden doğan bir hak ve bir sorumluluk yazınız." → Hak: düşüncemi ifade etmek; sorumluluk: ev işlerine yardım etmek. Hak bize **tanınan**, sorumluluk bizden **beklenen**dir.

KAVRAMLAR

Hak: Bir kişiye kanun, kural veya gelenekle tanınan yetki.

Sorumluluk: Kişinin üstlendiği görevi yerine getirme yükümlülüğü.

Aile: Anne, baba ve çocuklardan oluşan, toplumun temel grubu.

Akraba: Kan veya evlilik yoluyla bağlı kişiler.

5.1.1 KOMŞULUK · OKUL · SOSYAL SORUMLULUK GRUPLARI

Komşuluk grubu – ziyaret

5.1.1 KOMŞULUK GRUBU

Konutları yakın olan insanlar komşuluk grubunu oluşturur. Komşuluk grubu toplumda önemli bir yere sahiptir: komşular birbirini **ziyaret eder**, kötü günde birbirine **destek olur**.

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Komşu	Huzurlu bir çevrede yaşamak, iyi günde kötü günde destek görmek	Gürültü yapmamak, ortak alanları temiz kullanmak, selam vermek, hasta ve yaşlı komşulara yardım etmek

Kültürümüzde komşuluk: **Hadisişerif:** "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." · **Atasözleri:** "Komşu komşunun külüne muhtaçtır." · "Ev alma, komşu al." → İncamız ve kültürümüz komşuluğa büyük önem verir; komşuya **yardım, saygı ve ilgi** bizim için hem dinî hem kültürel bir sorumluluktur. (Kaynak: diyanet.gov.tr, sozluk.tdk.gov.tr)

5.1.1 OKUL GRUBU

Toplumsal hayatımızın önemli bir bölümü **okulda** geçer. Okulda eğitim-öğretim görür, arkadaşlarımız ve öğretmenlerimizle güzel vakit geçirir, **müzik ve resim kulüpleri** gibi kulüplerde yer alırız.

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Öğrenci / kulüp üyesi / sınıf başkanı / nöbetçi	Sağlıklı bir çevrede eğitim almak ; oyun alanı, spor salonu ve laboratuvar gibi alanlardan yararlanmak	Derslere geç kalmamak ; araç ve gereçleri dikkatli kullanmak ; ödevleri zamanında yapmak; okul kurallarına uymak

Görsel 1.3 · Okul grubu

Sosyal sorumluluk – fidan dikimi

5.1.1 SOSYAL SORUMLULUK GRUBU

Yaşam koşullarının iyileştirilmesi, **doğanın korunması**, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için **sosyal sorumluluk gruplarına** katılabiliriz: fidan dikimi, kitap toplama kampanyası, çevre temizliği, yaya üst geçidi projesi...

ROLÜMÜZ	HAKLARIMIZ	SORUMLULUKLARIMIZ
Gönüllü / proje yöneticisi / kampanya sorumlusu	Görüş bildirmek, görev seçmek, emeğinin değer görmesi	Üstlendiği görevi zamanında ve eksiksiz yapmak, ekiple uyumlu çalışmak

YAZILI RADARI

● **Yazılıda nasıl sorulur?** Metindeki kişinin **grubu ve rolü** sorulur: fidan diken gönüllüler → sosyal sorumluluk grubu, rol: gönüllü. Komşulukla ilgili **atasözünün anlamı** da açık uçlu sorulabilir.

5.1.1 ROLLERİMİZ · HAKLARIMIZ · SORUMLULUKLARIMIZ

Rollerimiz, dâhil olduğumuz gruba göre **değişir**; bazı hak ve sorumluluklarımız ise **birden fazla rolümüzle** ilgili olabilir. Aşağıdaki tablo, kitaptaki "Gruplar ve Roller" etkinliğinde verilen rol, hak ve sorumlulukları eşleştirir.

GRUP	ROL	HAKLAR	SORUMLULUKLAR
Aile	Çocuk	Sağlıklı bir barınma imkânına sahip olmak; kararlar alınırken duygu ve düşüncelerimizi özgürce ifade etmek	Ev işlerinde anne ve babamıza yardım etmek; başkalarının haklarına saygılı olmak
Okul	Öğrenci	Sağlıklı bir çevrede eğitim almak ; oyun alanı, spor salonu ve laboratuvar gibi alanlardan faydalanmak	Derslere geç kalmamak; araç ve gereçleri dikkatli kullanmak; başkalarının haklarına saygılı olmak
Arkadaş grubu	Oyun arkadaşı	Oyuna katılmak; düşüncelerimizi özgürce ifade etmek	Oyun oynarken kurallara uymak ; başkalarının haklarına saygılı olmak

Sabah

Evde **çocuk** rolü → kahvaltıya yardım

Gün içinde

Okulda **öğrenci**, sınıfta **nöbetçi** rolü → derse zamanında girmek

Akşamüstü

Takımda **kaleci**, parkta **oyun arkadaşı** → kurallara uymak

Hafta sonu

Akrabada **torun**, apartmanda **komşu** → ziyaret, selam, yardım

Bir günde kaç rol?: Bir öğrenci aynı gün içinde **çocuk, öğrenci, nöbetçi, kaleci, torun ve komşu** rollerini üstlenebilir: **Aynı anda birden fazla role sahibiz.** Roller değişse de ortak sorumluluğumuz her yerde aynıdır: **başkalarının haklarına saygılı olmak.**

DEĞERLENDİRELİM – DOĞRU YARGILAR

- ✓ Dâhil olduğumuz gruplara göre **rollerimiz değişir.**
- ✓ Bazı hak ve sorumluluklarımız **birden fazla rolümüzle** ilişkili olabilir.
- ✓ Dâhil olduğumuz **ilk grup ailedir.**
- ✓ **Aynı anda birden fazla role** sahip olabiliriz.

YAZILI RADARI

- **Yazılıda nasıl sorulur?** Rol kartı senaryoları (grup lideri Akif, sınıf nöbetçisi Gülnur, proje yöneticisi Pelin...) verilip **"kişinin rolü ve bu rolün sorumluluğu nedir?"** sorulur. Cevapta önce **grubu**, sonra **rolü**, sonra **hak/sorumluluğu** yazın.
- "Aynı anda birden fazla role sahip olabilir miyiz?" → **Evet**; örnekle açıklamanız istenir (evde çocuk, okulda öğrenci).

KAVRAMLAR

Barınma: Güvenli bir evde yaşama.

Özgürce: Baskı olmadan, serbestçe.

Ara bulucu: Anlaşmazlıkta tarafları uzlaştıran kişi.

Proje: Bir amaç için planlanan çalışma.

Uzlaşma: Anlaşmaya varma.

Faydalanmak: Yararlanmak.

Lider: Bir grubu yönlendiren kişi.

Senaryo: Bir olayın kurgulanmış akışı.

Yönetici: Bir işi planlayıp yürüten kişi.

Yargı: Bir konu hakkında varılan sonuç, karar.

TEST MİNİ TEST

5 soru · yeni nesil · önerilen süre 8 dakika

Doğru: ___ / 5

- 1 Aşağıda bazı insan toplulukları verilmiştir:
- Otobüs durağında bekleyen yolcular
 - Okul bahçesinde fidan diken gönüllü öğrenciler
 - Hafta sonu maç yapan mahalle takımı

Bu topluluklardan hangileri "ortak amaç" taşıdığı için bir grup sayılır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) II ve III D) I, II ve III

- 2 Elif sabah ailesiyle kahvaltı yaptı, okulda sınıf nöbetçisi olarak tahtayı sildi, akşam apartmandaki komşusunun poşetlerini taşıdı.

Elif'in bir gün içinde üstlendiği bu roller aşağıdaki yargılardan hangisini en iyi destekler?

- A) İnsanlar yalnızca tek bir gruba dâhil olabilir. B) Aynı anda birden fazla role sahip olabiliriz.
C) Rollerimiz hiçbir zaman değişmez. D) Sorumluluklar yalnızca okulda vardır.

- 3 Bir öğrencinin okuldaki rolüyle ilgili aşağıdaki ifadeler verilmiştir:

- Sağlıklı bir çevrede eğitim almak
- Derslere geç kalmamak
- Laboratuvardan yararlanmak
- Araç ve gereçleri dikkatli kullanmak

Bu ifadelerden kaç tanesi öğrencinin sorumluluğudur?

- A) 1 B) 2
C) 3 D) 4

- 4 "Komşu komşunun külüne muhtaçtır." atasözü komşuluk grubuyla ilgilidir.

Bu atasözü aşağıdakilerden hangisini anlatmak için söylenmiştir?

- A) Komşuların birbirine ihtiyaç duyduğunu ve yardımlaşması gerektiğini B) Komşuların birbirinin evine girmemesi gerektiğini
C) Ev alırken fiyatına bakmak gerektiğini D) Komşuların akraba olduğunu

- 5 Tabloda bazı gruplar ve bu gruplardaki roller eşleştirilmiştir:

Aile → çocuk · Okul → öğrenci · Hentbol takımı → ? · Sosyal sorumluluk grubu → gönüllü

Soru işaretli yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Torun B) Komşu
C) Kaleci D) Sınıf başkanı

SORU	CEVAP	KISA ÇÖZÜM
1. Soru	C	Durakta bekleyenlerin ortak amacı ve birlikteliği yoktur; gönüllüler ve takım ortak amaçla bir aradadır.
2. Soru	B	Elif aynı gün çocuk, nöbetçi öğrenci ve komşu rollerini üstlenmiştir.
3. Soru	B	Geç kalmamak ve araçları dikkatli kullanmak sorumluluk; eğitim almak ve laboratuvardan yararlanmak haktır.
4. Soru	A	Atasözü komşuların en küçük şeyde bile birbirine muhtaç olduğunu, yardımlaşmayı anlatır.
5. Soru	C	Hentbol takımında üstlenilen rol kalecidir; torun akraba, komşu komşuluk grubunun rolüdür.

DAHA FAZLASI İÇİN OKUT!

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Kitap Tavsiyeleri

Yazılıdan 100 almaya hazır mısın? Bu sorularla kendini test ettin, şimdi sıra denemelerde ve bursluluk sınavlarında fark yaratmakta! **Voltaj Serisi** kitaplarıyla pratik yap, sınav maratonunda hep bir adım önde ol.

Etkinlikli Temel Kitap

- ✓ Sade ve anlaşılır dil.
- ✓ Kavrama Testleri.
- ✓ Açık Uçlu Sorular.
- ✓ Video Çözümü.

36 Haftalık Fasikül

- ✓ Haftalık plana uygun.
- ✓ Süreç değerlendirme.
- ✓ Performans takibi.
- ✓ Video Çözümü.

Soru Bankası

- ✓ Beceri temelli sorular.
- ✓ Analitik yaklaşım.
- ✓ Bölüm değerlendirme.
- ✓ Video Çözümü.

Bu metin ve doküman Muammer ASLAN tarafından "Sosyal Bilgiler Dünyası" için hazırlanmıştır.

www.sosyalbilgilerdunyasi.com